

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2008.6.9
COM(2008) 340 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

**az 1998. május 19-i 1165/98/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben előírtak
szerinti rövid távú statisztikákról**

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

az 1998. május 19-i 1165/98/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben előírtak szerinti rövid távú statisztikákról

A rövid távú statisztikákról szóló 1165/98/EK rendelet módosításáról szóló 1158/2005 európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított 1165/98/EK tanácsi rendelet 14. cikke előírja, hogy „a Bizottság 2008. augusztus 11-ig és azt követően minden harmadik évben jelentést nyújt be az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz az e rendeletnek megfelelően összeállított statisztikákról, különös tekintettel azok alkalmazhatóságára és minőségére, valamint a mutatók felülvizsgálatára. A jelentés külön figyelmet fordít a statisztikai rendszer költségeire is, valamint a rendeletből eredő, a vállalkozásokra nehezedő terhekre annak előnyeivel viszonyítva. A jelentés ismerteti a vállalkozásokat érintő terhek csökkentésének legjobb gyakorlatait, és lehetséges megoldásokat tartalmaz a terhek és költségek csökkentésére”.

E jelentés fő következtetéseit a következőképpen lehet összefoglalni: az első szakasz emlékeztet arra, hogy az e rendelettel összhangban készített statisztikák kulcsfontosságú – az európai gazdasági és pénzügyi politika folytatásához nélkülözhetetlen – rövid távú gazdasági statisztikák. A rendelet eredményeképpen időszerűbb, jobban összehasonlítható és nagyobb lefedettségű statisztikai adatok állnak rendelkezésre; sikerült elérni a GMU cselekvési terv 2002-ben kitűzött ambiciózus célkitűzéseit. A második és harmadik szakasz ismerteti, hogy a mutatók minősége általában véve megfelel az elérendő céloknak és a felülvizsgálatok is ésszerű határokon belül maradnak.

Végezetül az utolsó szakasz bemutatja, hogy e statisztikák költsége és a vállalatokra rótt teher szerény, valamint leírja a terhek minimalizálását szolgáló, gyakorlatba átültetett legjobb gyakorlatokat. A 14. cikkben foglaltak teljesítése céljából a Bizottság (Eurostat) létrehozta a nemzeti statisztikai hivatalok munkacsoportját, melynek alapvető megbízatása a rövid távú statisztikáról szóló rendeletből adódó vállalati terhek és a statisztikai rendszer költségeinek mérésére szolgáló eszköz kifejlesztése. Ezt az eszközt az EU nettó költségmodelljével összhangban és a tagállamokkal történő együttműködésben fejlesztették ki, szem előtt tartva, hogy a Bizottság kötelezettséget vállalt ¹ a terhek csökkentésére.

2007-ben a munkacsoport elkészítette a rövid távú statisztikáról szóló rendelet előnyeinek értékelését tartalmazó szövegtervezetét, amelyben több, az EU és az euro-övezet gazdaságával összefüggő témákra tért ki: a statisztikai információk növekvő terjedelme, időszerűsége, a statisztikák alkalmazási köre, a statisztikák minősége, a statisztikák felülvizsgálata, a statisztikák pontossága, valamint például az Amerikai Egyesült Államok és Japán adataival való összehasonlíthatóságának lehetősége. A szöveget 2007 tavaszán továbbították a rövid távú statisztika főbb európai és nemzeti szintű felhasználóinak.

A jelentéstervezetet a rövid távú statisztikai munkacsoport és a statisztikai programbizottság szakemberei megvitatták és összességében elfogadták.

¹ COM(2005) 97 „Jobb szabályozás a növekedés és a munkahelyteremtés területén az Európai Unióban”

1. 1. SZAKASZ: A RÖVID TÁVÚ STATISZTIKÁK JELENTŐSÉGE ÉS A RÖVID TÁVÚ STATISZTIKÁKRÓL SZÓLÓ RENDELETBŐL SZÁRMAZÓ ELŐNYÖK

A rövid távú európai statisztikákról szóló (1998-ban elfogadott és 2005-ben jelentősen módosított²) rendelet mutatók és definíciók közös csoportját vezette be az EU tagállamai számára a gazdasági ciklus uniós és nemzeti szinten történő elemzésének megkönnyítésére, részben a közös monetáris politikával rendelkező euro-övezet létrehozásának előfeltételeként. Az euro-övezet monetáris politikájának kialakításához és ellenőrzéséhez szükséges statisztikai követelményeket az Európai Központi Bank és a Bizottság több alkalommal is megfogalmazta³. Az Európai Központi Bank, a nemzeti központi bankok, valamint a Bizottság és az Unió nemzeti kormányai jelentős felhasználói szükségletekkel bírnak a rövid távú statisztikák vonatkozásában. A rövid távú statisztikákról szóló rendelet sikeres végrehajtása mérföldkő volt az euro-övezet egészére vonatkozó, jó minőségű, rövid távú gazdasági mutatók nyújtása terén. A rövid távú statisztikákról szóló rendelet strukturált követelményei lehetővé tették az Eurostat számára az európai aggregátumok rendszeres készítését.

2002 novemberében a Bizottság átadta az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az euro-övezet statisztikáiról szóló átfogó – a gazdasági főmutatók (PEEI) kifejlesztését és maradéktalan végrehajtását támogató – jelentést. A gazdasági főmutatók (PEEI) tizenkilenc évközi makrogazdasági mutató listáját tartalmazzák az euro-övezet és az EU számára, amelyek feljavítására ambiciózus célokat állapítottak meg. A rövid távú statisztikákról szóló rendelet nyolcat⁴ tartalmaz a tizenkilenc makrogazdasági mutatóból (lásd 1. tábla). Nemcsak a rendelkezésre álló hét európai gazdasági főmutató (PEEI), de mind a 39⁵, a rövid távú statisztikákra vonatkozó rendelet segítségével figyelemmel kísért mutató időszerű, pontos és összesített képet mutat az Unió és az euro-övezet gazdaságáról.

A rövid távú statisztikákról szóló rendeletben előírt mutatók az Eurostat rendszeresen közzétett közleményének (News Releases) 40 százalékát teszik ki, és rendszeresen a weboldal leggyakrabban felkeresett mutatói között szerepelnek. Az Eurostat évente 60, havonta megjelenő közleményt (News Release) készít a rövid távú mutatókról (ipari termelési index, ipari termelői árindex, az ipar új rendeléseinek indexe, építőipari termelés, kiskereskedelem árbevétel indexe).

1.1. Az Unióra és az euro-övezetre vonatkozó statisztikai információ növekvő mennyisége

A jobb adatellátás a rövid távú statisztikák megnövekedett használatát tette lehetővé a gazdasági elemzések készítésénél. Míg 1999-ben, a GMU harmadik szakaszának kezdetén az ipari termelés volt az egyedüli rendszeresen elérhető, havi európai rövid távú statisztikai mutató, addig 2007-ben az ipar, építőipar, kiskereskedelem és piaci szolgáltatások terén a termelésre, keresletre, árakra, bérekre és foglalkoztatásra vonatkozó havi és negyedéves mutatók széles skálája használható fel intenzíven. Az adatokat jelenleg folyó, uniós és euro-övezeti szintű gazdasági elemzéseknel, országelemzésekkel és országok összehasonlításánál,

² Az Európai Parlament és a Tanács 1158/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a rövid távú statisztikákról szóló 1165/98/EK tanácsi rendelet módosításáról.

³ Például „Statistical requirements of the European Central Bank in the field of General Economic Statistics”, ECB, August 2000. (Az Európai Központi Bank statisztikai követelményei az általános gazdaságstatisztikák területén), Európai Központi Bank, 2000. augusztus.

⁴ A szolgáltatások termelői árára vonatkozó mutatók még nem állnak rendelkezésre európai szinten, mivel a tagállamok többsége hosszú felmentési időszakot kért 2008. augusztusig.

⁵ A lista a mellékletben található.

előrejelzéseknél, gazdasági kutatásoknál és gazdasági, valamint monetáris politikai döntéseknél használják fel. A gazdasági elemzésekhez és politikai felhasználóknak a rövid távú statisztikák egyedülálló adatcsoportot nyújtanak, ugyanakkor olyan egyéb statisztikai forrásokat egészítenek ki, mint például a negyedéves nemzeti számlák vagy minőségi (közvélemény-kutatói) felmérések. A rövid távú statisztikák adatcsoportját a közelmúltban kiterjesztették a szolgáltatói ágazatra is. Ez fontos politikai szükségletet elégít ki, mivel a szolgáltatások jelentősége a gazdaságban tovább növekszik, ugyanakkor a megvalósulásából adódó kedvező hatások csak 2009-ben jelentkeznek a 2005-ös módosító rendelettel bevezetett eltérések lehetősége miatt (lásd 2. lábjegyzet).

Az adatok mennyisége is jelentősen növekedett a közelmúltban csatlakozott tagállamok és az EU 15 tagállamaiból továbbított több beérkező adat miatt. A 31 országból továbbított adatokkal (27 tagállam, Törökország, Horvátország, Norvégia és Svájc) a sorozatok száma ma négyszer akkora, mint öt évvel ezelőtt.

1.2. Az EU és az euro-övezet gazdaságát leíró statisztikák időszerűsége

Az időben beérkező adatok és az Európai Monetáris Unió elemzései iránti megnövekedett szükséglet kielégítésére az 1998-as rövid távú statisztikákról szóló rendelet adatátadási határidőket vezetett be. A 2005-ös módosító rendelet továbbment azzal, hogy jelentősen rövidebb határidőket vezetett be. Az 1. táblázat adatai szerint az új határidők majdnem mindig összhangban vannak a Bizottság Európai Tanácshoz és a Parlamenthez intézett, az euro-övezet statisztikájáról szóló közleményében (COM(2002)661) kitűzött tervezett határidőivel. Az utóbbi években a rövid távú statisztikák időszerűsége – az adatok jó minőségének fenntartása érdekében – a tagállamokban végzett rendszeres és fokozatos fejlesztési munka eredményeképpen javult. Ennek ellenére néhány uniós mutató közreadása az Amerikai Egyesült Államok és Japán közzétételi időpontján túl történik.

A 2005-ös módosító rendelet néhány európai mintavételi eljárást vezetett be, amelyek kifejezetten alkalmasak időszerű, európai szintű első becslések készítéséhez, és ezáltal megfelelnek a felhasználók főbb elvárásainak, ugyanakkor minden tagállamban csökkentik a költségeket és a terheket.

1. táblázat: a rövid távú statisztikákhoz kapcsolódó európai gazdasági főmutatók referencia-időszak utáni, napokban kifejezett időszerűsége

Az európai gazdasági főmutatók listája	Rendszeresség	2002-ben	Target 2008-ra vonatkozó célkitűzés	közzététel jelenlegi időtartama ⁶ (2007. májusi állapotok szerint)
3.1. Ipari termelési index	Havi	48	40	40
3.2. Belföldi piac ipari termelői árindexe	Havi	35	35	33
3.3. Az ipar új rendeléseinek indexe	Havi	Nem létezik	40/50	50
3.4. Ipari importár index	Havi	Nem létezik	45	45 (2007. évre tervezett)
3.5. Építőipari termelés	Havi	75 és negyedévenkénti	45	45 (2007 január óta)
3.6. Kiskereskedelem és javítás árbevételi indexe	Havi	60	30	30 első becslés / 60 részletes adatszolgáltatás
3.7. „Egyéb szolgáltatások” árbevételi indexe	Negyedévenkénti	részleges	60	60
3.8. Szolgáltatások termelői árindexe	Negyedévenkénti	Nem létezik	60(*)	részleges adatok: 90 2008-ban

(*) Az eredeti célkitűzést felülírta a 2005-ös rendelet, amely a szolgáltatások termelői árara vonatkozó adatok átadásának kötelező határidejét 90 napban határozta meg.

1.3. Az EU és az euro-övezet gazdaságát leíró statisztikák alkalmazási köre és minősége

Az európai adatok korábban állnak rendelkezésre, mint a múltban. Ezzel egyidejűleg az országonkénti lefedettség az első közzététel időpontjában javult. Ez egy fontos minőségjelző, mivel csökkenti az első alkalommal közzétett adatok felülvizsgálatának kockázatát. Sok felhasználó jónak ítélte meg a jelenlegi időszerűséget és nem ajánlotta, hogy a pontosság rovására gyorsítsanak: a megbízható első becslések hasznosabbak a felhasználók számára, mint a gyorsabb, de kevésbé megbízható eredmények.

⁶ A 2005-ben módosított rendelet további 15 nap késést tett lehetővé a kisebb tagállamok számára.

A MEETS program⁷ segítséget nyújthat a tagállamok és a Bizottság (Eurostat) számára a rövid távú statisztikákról szóló rendelet alkalmazási körére vonatkozó új szükségletek meghatározásában.

A rövid távú statisztikák minőségét a felhasználók általában jónak, illetve megfelelőnek ítélték. A rövid távú statisztikákat részrehajlásoktól mentesnek és pontosnak ítélték.

1.4. Az EU és az euro-övezet gazdaságát leíró statisztikák felülvizsgálata

A rövid távú statisztikák felülvizsgálata általában korlátozott volt, főleg az euro-övezet és az EU szintjén, jóllehet néhány mutató esetében (pl. kiskereskedelem árbevétele) további erőfeszítésekre van szükség az első becslések megbízhatóságának javítása érdekében.

A nemzeti és európai felhasználók a felülvizsgálatok nagyságát megfelelőnek ítélték meg, hangsúlyozva, hogy a felülvizsgálatok gyakoriságához képest a nagyság nem a legfontosabb tényező; a felhasználók véleménye szerint az adatgyűjtési és a becslési folyamatok felgyorsítása nem vezethet nagyobb felülvizsgálathoz.

1.5. Az EU és az euro-övezet gazdaságát leíró statisztikák pontossága

A legtöbb uniós tagállamhoz hasonlóan az Eurostat előzetes közzétételi naptárakat határozott meg a mutatók nagy részére vonatkozóan, ami az adatok felhasználóinak szempontjából igen fontos. Az Eurostat weboldalán előzetesen közzétett, egész évre vonatkozó időpontokat be kell tartani. A rövid távú statisztikák pontosságát egyhangúlag optimálisnak, nagyon jónak vagy megfelelőnek ítélték. Az előzetes közzétételi naptárak betartása nagyon fontos a statisztikai gyakorlat integritásának szempontjából.

1.6. Az EU és az euro-övezet, valamint az USA és Japán gazdaságának összehasonlítása

A tanácsi rendeletet, valamint az azt követő, definíciókról szóló bizottsági rendeletet és a módszertani iránymutatásokat egyaránt alkalmazzák a rövid távú statisztikát továbbító országok. Ez a szabályozási és módszertani keret (amelybe olyan ismert eszközök tartoznak bele, mint például az osztályozás, harmonizált kiigazítási technikák a naptár és az időszakos hatások kiszűrésére) biztosítja a nemzeti adatok és a jó minőségű európai aggregátumok közötti összehasonlíthatóságot.

A nyilvántartás összeállításának eljárásai és a módszertani választások azonban nem kötelezően megegyezők minden országban 100 százalékban annak érdekében, hogy a rendelkezésükre álló adatok leghatékonyabb felhasználását lehetővé tegyék. A költséghatékonyság jegyében az országok különböző adatgyűjtési módszereket (felmérések, adminisztratív források felhasználása) és az adatok kiszámításának különböző formáit alkalmazhatják.

A definíciók, módszerek és minőség tekintetében történő megfelelések az EU és az euro-övezet gazdaságai és más nagyobb gazdaságok között nagyon jók, ami jobb gazdasági elemzést tesz lehetővé. Összehasonlítható módszerek és adatok, valamint közös eszközök használatának biztosítása céljából az Eurostat szorosan együttműködik az OECD-vel és más nemzetközi szervezetekkel.

Néhány statisztika időszerűségét összehasonlítva az USA és Japán adatai még mindig gyorsabban rendelkezésre állnak, mint az európai adatok (foglalkoztatás, munkaerő és

⁷ Az európai vállalkozási és kereskedelmi statisztika korszerűsítését (MEETS) célzó hatéves program (2008-2013). Első számú célja: célmutató-csoportok kifejlesztése és a prioritások felülvizsgálata.

munkabérek tekintetében). Azonban a minőség és az időszerűség közötti helyes egyensúlyt biztosítani kell.

2. 2. SZAKASZ: AZ ADATOK MINŐSÉGE

Az európai statisztikákra vonatkozó magatartási szabályzat 2005-ben elfogadott öt elve a statisztikai eredmények minőségére vonatkozik: lényegesség, pontosság, megbízhatóság, időszerűség és időbeli pontosság⁸, koherencia és összehasonlíthatóság⁹, hozzáférhetőség és egyértelműség.

A 2007 tavaszán az európai felhasználókkal folytatott konzultációkon a rövid távú statisztikák lényegességét a felhasználót jónak ítélték: a rövid távú statisztikák a szükségleteiknek megfelelőek (lásd 1. szakasz). A rövid távú mutatók nagy része több mint tíz éve rendelkezésre áll európai szinten, lehetővé téve ezzel a gazdasági ciklusok elemzését. Az Eurostat kíséri figyelemmel hat havonta azt, hogy a tagállamok betartják-e a megbízhatóság, az időszerűség, a koherencia és az összehasonlíthatóság szempontjait; e téren folyamatos javulás figyelhető meg: Az EU-27 átlagos eredménye a 2007. április 1-jei állapot szerint (tízből) kilenc, (2005. április 1-jén) 8,5, (2004. január 1-jén) 6,6 volt. A legtöbb tagállam közel áll a rövid távú statisztikákról szóló rendelet maradéktalan betartásához.

A statisztikai eredmények **pontosságával** nemzeti és közösségi szinten foglalkoznak a lehető legtöbb, nem mintavételből adódó hiba (definíciókból, feldolgozási, mérési és lefedettségi hibákból adódó torzulások) lehetőség szerinti kiszűrésével a mintavételi hibák kiszámolása, valamint a felülvizsgálatok tanulmányozása és elemzése által (lásd a felülvizsgálatról szóló 3. szakaszt). Részletesebb technikai tájékoztatás az ipari termelési indexről, a kiskereskedelem árbevételi indexéről és a belföldi piac termelői árindexéről szóló kiadványokban található.

Valamennyi rövid távú statisztikai adat **hozzáférhető** az Eurostat weboldalán. 2006 óta az Eurostat weboldalán külön szekció foglalkozik a rövid távú gazdasági statisztikákkal¹⁰, amelyben közlik a legújabb publikációkat, biztosítják az adatokhoz való hozzáférést, (jogi és módszertani) háttérinformációkat nyújtanak, valamint válaszokat adnak a gyakran felvetődő kérdésekre. A havi rövid távú statisztikára vonatkozó legújabb közlemények a tíz leggyakoribb letöltés közé tartoznak és az Eurostat weboldalának leglátogatottabb részét jelentik. Az **egyértelműséget** a közzétett sorozatokhoz kapcsolódó átfogó és koherens metaadatok csoportja, táblázatok és grafikonok biztosítják. A metaadatokhoz való hozzáférés nyilvános. 2000 óta az Eurostat megalkotta a „rövid távú statisztikák forrásai és módszertana” elnevezésű adatbázist, amely tartalmazza az összes tagállamból származó, valamint összes mutatóra vonatkozó metainformációkat. A rövid távú statisztikák forrásai és módszerei (2007-ben frissítve) a lefedettségre, rendszerességre, időszerűségre, közzétételre, jogi alapra és az adatok bizalmas kezelésére, minőségre és módszertanra vonatkozó tájékoztatást nyújt.

3. 3. SZAKASZ: A FELÜLVIZSGÁLATOK

a rövid távú statisztikák felülvizsgálatai általában korlátozottak volt, főleg az euro-övezet és az EU szintjén, jóllehet néhány mutató esetében további erőfeszítésekre van szükség az első becslések megbízhatóságának javítása érdekében. Az OECD, az Európai Központi Bank, az Eurostat és a tagállamok szakértőiből álló munkacsoport foglalkozik a mutatók és országok közötti felülvizsgálati politikák egyesítésével.

⁸ vö. 1.2 és 1.5

⁹ vö. 1.6

¹⁰ Az Industry, trade and services (ipar, kereskedelem és szolgáltatások) téma alatt

A rövid távú statisztikák felülvizsgálatára különböző források állnak rendelkezésre. A rövid távú statisztikák túlnyomórészt felmérési adatokon alapulnak. Ezért a nemzeti szintű felülvizsgálat egyik forrása az egyes vállalatoktól beérkező, a felmérésekre adott késői válaszok. Az első becslések mérlegelő vagy statisztikai technikákból származhatnak és felülvizsgálatra szorulhatnak, amikor a teljesítményértékelés eredményeképpen már több adat áll rendelkezésre.

A felülvizsgálat második forrása a módszertani változtatások (a statisztikai módszerek változásai, a koncepciók, definíciók, illetve osztályozások változtatásai), amelynek több formája lehet: az adatforrásokat tökéletesítése (új felmérést vagy adminisztratív adatokat fejlesztettek ki), az európai, illetve nemzetközi követelményekből származó gyakorlat végrehajtása.

A felülvizsgálat harmadik forrása a nemzeti és európai szinten végrehajtott statisztikai kiigazítások, az idősorokat érintő idényjellegű és naptári hatások figyelembe vétele céljából.

Végül a felülvizsgálatok esetenként olyan véletlenszerű események miatt is történhetnek, mint például a hibás forrásadat vagy a számítás hibája.

A 2. táblázat a kiadványban szereplő, öt európai aggregátum mutatójára vonatkozó, növekedési mutatók felülvizsgálati nagyságát mutatja be az először közzétett index és a második közzététel között (egy hónappal később). Az említett öt mutató közül az abszolút felülvizsgálat kétéves periódusának átlagával mérve az ipar új rendelései és az építőipari termelés szorul a legnagyobb mértékű felülvizsgálatra. Az ipari termelők árindex szorul a legkisebb mértékű felülvizsgálatra.

2. táblázat: A felülvizsgálat nagysága az öt rövid távú mutatóra – EU szinten

	Abszolút revízió középértéke ¹¹	Átlagos későbbi növekedési ráta	Revízió- középérték	Az abszolút revízió relatív középértéke ¹²
Ipari termelés SA ¹³	0.1	0.3	0.0	0.18
Az ipar új rendelései SA	0.4	0.8	0.2	0.23
Ipari termelők árak	0.1	0.3	0.0	0.27
Építőipari termelés SA ¹⁴	0.2	0.4	-0.2	0.43
Kiskereskedelem deflált (csökkentett) árbevétele SA	0.1	0.2	0.0	0.27

¹¹ A felülvizsgálat az először közzétett index és az egy hónappal későbbi második becslés közötti különbség. Az adatok a 2005. novembertől 2007. májusig tartó időszakra vonatkoznak. Például a 2007. februárjára, az euro-övezetre vonatkozó, ipari termelés növekedési rátáját 2007 januárjához képest 0,6-ra becsülték az első közzététel alkalmával. Egy hónappal később a növekedési ráta értékét 0,5-re becsülték, amely -0,1-es felülvizsgálati értéknek, és abszolút értékben a növekedési ráta 0,1-es felülvizsgálatának felel meg.

¹² A abszolút revízió relatív középértéke az abszolút felülvizsgálat összege és az abszolút későbbi becslések összegének aránya.

¹³ SA (seasonally adjusted), jelentése: időszakonként kiigazított

Gross (bruttó): a bruttó adatoknak felel meg.

¹⁴ Az építőipari termelés indexe 2006 november óta havi bontásban kerül közzétételre. A felülvizsgálatokat a 2005 első negyedétől 2006 harmadik negyedévéig tartó időszak adataiból, majd 2006. november és 2007. június közötti havi adatokból számolják.

A felülvizsgálatra vonatkozó politika a forrás függvénye lehet. Például néhány országban a munkaerő-ráfordítás mutatója (a foglalkoztatottak száma) a munkaerő-felmérésen alapul, amely háztartásokon alapuló felmérés, és a becsléseket általában nem vizsgálják felül.

Az ipari ágazatban a ipari termelői árindexet gyakran nem vizsgálják felül. A termelési index esetében a legjelentősebb az eltérés az először közzétett becslés és a végleges adat között: 3 hónap és 2-3 év között a strukturális, illetve nemzeti számlákra vonatkozó adatokat tartalmazó teljesítményértékelés miatt.

A kiskereskedelmi és szolgáltatási ágazatban a foglalkoztatási mutató inkább a hosszú felülvizsgálati időszak függvénye, mintsem az árbevétele. Néhány országban a vállalati felméréseken alapuló rövid távú foglalkoztatási mutatókat a szerkezeti adatokkal való összehangolás biztosítására a referencia negyedév utáni 14. hónap és 2-3 év közötti időszakban véglegesítik.

Ezért a felülvizsgálati politikák eltérnek a rövid távú mutatók és az egyes országok tekintetében is. Ugyanakkor a rövid távú statisztikákról szóló rendelet, és különösképpen annak 2005-ös módosítása végrehajtása az adatok átadására vonatkozó határidő meghatározásával arra kényszerítette a tagállamokat, hogy javítsák a rövid távú statisztikák begyűjtésének folyamatát és minimálisra szorítsák a felülvizsgálatokat.

4. 4. SZAKASZ: KÖLTSÉG ÉS TEHER, A VÁLLALATOKRA RÓTT TERHEK CSÖKKENTÉSÉNEK BEVÁLT GYAKORLATA

4.1. *Költség és teher*

2005-ben a rövid távú statisztika szakértőinek részvételével munkacsoport alakult, amelynek feladata, hogy közös európai módszertan alapján kifejlessze a rövid távú statisztikákról szóló rendelet hatására a vállalatokat sújtó statisztikai terheket¹⁵, valamint a statisztikai rendszerek számára jelentett költségeket mérő eszközt. Az eszközt az EU nettó költségmodelljével összehangban dolgozták ki. Az intézkedéseket azonban az egy év alatt ráfordított munkaórában fejezték ki, nem pedig euróban.

A terhek mérésére azt az időt határozták meg, amelyre a vállalatnak szüksége van a statisztikai kérdések megválaszolására szolgáló adatok összegyűjtésére. A költségek mérésére azt az időt határozták meg, amelyre az illetékes nemzeti statisztikai hatóságnak szüksége van a rövid távú statisztikáról szóló rendeletben foglaltak teljesítésére szolgáló tevékenységek elvégzéséhez.

Az intézkedéseket 2007 első negyedévében véglegesítették. Huszonhat ország alapján elmondható, hogy kedvező kép alakult ki az Európai Unióra nézve.

Egy átlagos évben körülbelül 930 000 európai vállalat válaszolt a 39 rövid távú statisztikai mutatóra vonatkozó statisztikai felmérésre. Egy vállalat átlagosan évente 4 óra 20 percet (havonta 21 percet) töltött a rövid távú statisztikákról szóló rendelethez és a 39 mutatóhoz kapcsolódó statisztikai felmérések kitöltésével. A válaszadók főleg nagyvállalatok, mert a kis- és középvállalkozásokat általánosan felmentik ez alól (lásd 4.2 szakaszt). A statisztikai rendszer összes költsége (a 39 mutatóra vonatkozó éves adatgyűjtés és a kiszámítás) körülbelül megegyezik a vállalatokra rótt terhek mértékével. Az ipari ágazat túlsúlya miatt (a 39 mutatóból 21) a rövid távú statisztikákról szóló rendeletben és az adatgyűjtési rendszerben

¹⁵ Csak a statisztikai felmérésekből adódó vállalati terheket vizsgálták. Amennyiben adminisztratív forrásokat használnak a rövid távú statisztikák összegyűjtéséhez, úgy a terheket nem vették figyelembe, mivel azok más adminisztratív célokból merültek fel.

is, az ipari adatok gyűjtésében részt vevő vállalatok száma az összeshez képest 44% (38% a kiskereskedelemben és a szolgáltatási ágazatban és 18% az építőipari ágazatban).

A havi mutatók adják az összes statisztikai költség és teher nagy részét (80%), ugyanakkor nagyon hasznosak a felhasználók számára: a havi mutatókat az időszerű gazdasági elemzés biztosítására teszik közzé.

Hangsúlyozni kell, hogy a fentiekben leírt költségek e statisztikák összegyűjtésének teljes költségei, nem pedig az közösségi rendelet létezéséből adódó külön költségek. A rövid távú statisztikákról szóló rendelet 1998-ban lépett hatályba, amikor már számos rövid távú statisztikát készítettek az EU országaiban. Továbbá a rövid távú statisztikákról szóló rendeletben foglalt rövid távú mutatók több mint kétharmada kiinduló adatokként szolgál más közösségi rendeletek számára (nemzeti számlák, munkaerő-költség index), illetve más közösségi rendeletekből származnak (munkaerő-felmérés).

4.2. A terhek csökkentését célzó legjobb gyakorlatok

A rövid távú statisztikákról szóló rendelet követelményeinek megfelelően a tagállamok törekednek a vállalkozásokat érintő statisztikai terhek csökkentésére, miközben megfelelő gyorsaságú és gazdasági elemzésre alkalmas adatokat képeznek. Számos országban e célt szolgáló gyakorlatokat és eljárásokat alkalmaznak, míg máshol ezek kidolgozása folyik. Az alábbiakban néhány példa következik.

Csaknem 20 ország vezetett be **elektronikus adatgyűjtést**, amelyet a kérdőívek postai úton vagy faxon történő visszajuttatásának alternatívájaként ajánlottak fel a vállalatoknak. Az elektronikus adatgyűjtés rugalmasságot biztosít a vállalatoknak, hogy meghatározott időn belül válaszoljanak, ugyanakkor lehetővé teszi az első adathitelesítést a vállalat szintjén. Egyes nemzeti statisztikai hivatalok a vállalati elszámolások területén elterjedt, standard szoftverrel működtetett felhasználói felületet hoztak létre.

A nemzeti statisztikai hivatalok az **adminisztratív adatforrásokból** merítik a rövid távú statisztikai mutatók összegyűjtéséhez szükséges bemeneteli adatok egy részét. Ennek szembevető előnye, hogy a vállalatokon nincs külön statisztikai teher, annak ellenére, hogy az adminisztratív terhek továbbra is fennállnak.

A hozzáadottérték-adóhoz kapcsolódó vagy más pénzügyi, illetve adminisztratív adatok a gazdaságra vonatkozó széleskörű információs forrásnak számítanak. Statisztikai célú felhasználásuk számos előnnyel jár, főleg a vállalatokra nehezedő terhek csökkentése terén. Ezzel szemben az adatok minőségének romlásával járhat, ha a koncepciók túlságosan eltérőek a statisztikai szükségleteket illetően, vagy ha idővel változnak. Több olyan eset fordult elő, amikor egy adminisztratív forrás hirtelen eltűnt, és a statisztikusoknak nem maradt más választásuk, mint a statisztikai felmérés újbóli elkészítése.

Amikor a rövid távú statisztikai mutatók összeállításához adminisztratív adatokat használnak, ennek 50%-át a hű-nyilvántartás, illetve bevételek alkotják, a másik felét pedig a foglalkoztatási nyilvántartás adja. Az adminisztratív adatforrásokat gyakrabban használják negyedéves adatokhoz, mivel azok nem annyira időszerűek, mint a célirányos havi statisztikai felmérések.

Az adminisztratív adatforrásokat gyakran a felmérési adatok kiegészítésére használják, mivel azok a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó információkat tartalmazzák.

Valamennyi tagállam igyekszik **tehermentesíteni a kisvállalkozásokat** küszöbértékek megállapításával vagy mintavételi stratégiák alkalmazásával. A rövid távú statisztikákról szóló rendelet szerinti mutatók kapcsán az országok küszöbértékeket alkalmaznak számos mutatóra vonatkozó adatgyűjtés esetében – a kisvállalkozások döntő többsége ezért kimarad a

mintavételből, amely ennek ellenére az össznépszerűséget képviseli és biztosítja a szóban forgó változó megfelelő lefedését¹⁶. Főleg a kiskereskedelmi tevékenységet folytató (kevesebb mint 10 főt foglalkoztató) kisvállalkozásoknál alkalmaznak alacsony mintavételi hányadot, ami kihathat a végső becslések pontosságára. A kisvállalkozásokra nehezedő terhek csökkentésére néhány becslési eljárást lehet alkalmazni, mint például a negyedéves adatkérés alapján képzett havi minta előrejelzése vagy adminisztratív forrásból származó adat felhasználása (pl. héa).

A nagyobb tagállamok igen gyakran **technikai mintavételi eljárásokat** alkalmaznak, például a rotációs mintákat (például a vállalatok 20%-a évente cserélődik). A minták méreteit összetett statisztikai elosztási eljárások során optimalizálják. A mintavételi stratégiákat a kereslethez kell viszonyítani: néha az uniós rendelet által előírt nemzeti mutatókat regionális, illetve helyi mutatókkal lehet kiegészíteni a jóval nagyobb mintákat igénylő, nemzeti felhasználói igények kielégítéséhez.

A **felmérések koordinálása** az egyes rövid távú statisztikai mutatók tekintetében, valamint más felmérésekkel való koordinálása nagy jelentőséget kap a nemzeti statisztikai hivatalokon belül annak érdekében, hogy a statisztikák közötti átfedéseket és egyúttal a vállalatokra rótt terheket csökkentsék azáltal, hogy ugyanazt a kérdést nem teszik fel több alkalommal.

Néhány nemzeti statisztikai hivatal eredményesen kísérletezett az „egy adatbemeneteli ponttal”, főleg a nagyvállalatok vonatkozásában: ez a **nagyvállalati profil elkészítését célzó** (program). Ez a holisztikus szemléletű stratégia kiváló hosszú távú kapcsolatot alakít ki a vállalatok és a statisztikai hivatalok között, ésszerűsíti a statisztikai hivatal adatkéréseit és kedvező feltételeket teremt a válaszadás jelentette terhek kezeléséhez.

A rövid távú rendelet önmagában lehetővé teszi a terhek lényeges csökkentését azáltal, hogy néhány változó esetében bevezeti az **európai mintarendszerekre** vonatkozó elképzelést. Ezekben az esetekben az országoknak lehetőségük nyílik kizárólag azokra az iparágakra vagy termékekre vonatkozó adatokat gyűjteniük, amelyek nagyon fontosak, valamint jelentősen hozzájárulnak az európai szintű aggregátumokhoz. A 2005-ös módosító rendelet **küszöbértékeket** is bevezetett a **kis tagállamok számára**. Ez a két technika együttesen csökkenti a vállalatokra rótt terheket, ugyanakkor lehetővé teszi a Bizottság (Eurostat) számára a megbízható EU-aggregátumok kiszámítását.

Más **európai kezdeményezések** módszertani iránymutatást vagy specifikus szakmai megbeszéléseket tartalmaznak az európai statisztikus közösségen belüli szinergiák létrehozásának, valamint az eszmecserék és a legjobb gyakorlatok megosztásának elősegítésére. A 2005-ös módosító rendelet keretében az Eurostat az OECD-vel együttműködésben módszertani iránymutatásokat biztosított a szolgáltatások termelői árakra vonatkozó mutatók alkalmazására és több **szakmai megbeszélést** szervezett a specifikus szolgáltatási tevékenységekről.

¹⁶ Az ipari ágazatban a kisvállalkozások felmérés alóli mentesítését célzó küszöbértékeket lehet használni (gyakran a tíznél kevesebb fő foglalkoztatása), ugyanakkor a lefedettséget nagyon magas szinten tartják (70-80%). Amikor a tevékenységek kevésbé koncentráltak, mint például az építőipar, kiskereskedelem vagy éttermek esetében, nem alkalmaznak teljes mentesítést biztosító küszöbértékeket. A kisvállalkozásokra rótt terheket az árbevételi vagy foglalkoztatási adatok alapján különböző mintavételi hányad alkalmazásával csökkentik.

Melléklet: a rövid távú statisztikai mutatók listája (az európai gazdasági főmutatók vastagon szedve)

Ágazat	Mutató	Rendszeresség H: Havi N: Negyedéves	A rendeletben előírt határidő ¹⁷
Ipar	Termelés	H:	1 hónap és 10 nap
	árbevétel, belföldi árbevétel, export árbevétel (euro-övezetbe – nem euro-övezetbe irányuló árbevételre bontva)	H:	2 hónap
	kapott új rendelések , belföldi új megrendelések, export új megrendelések (az euro-övezet országaiból és azon kívülről beérkező megrendelésekre bontva)	H:	1 hónap és 20 nap
	foglalkoztatottak száma	N:	2 hónap
	ledolgozott órák száma	N:	3 hónap
	bruttó bérek és keresetek	N:	3 hónap
	termelői árak belföldi termelői árak , export termelői árak (euro-övezetre – nem euro-övezetre bontva)	H:	1 hónap és 5 nap
	importárak (euro-övezetből – nem euro-övezetből származó importárakra bontva)	H:	1 hónap és 15 nap
Építőipar	Termelés , épületek építéséből származó termelés, egyéb építmények építéséből származó termelés	H / N ¹⁸	
	foglalkoztatottak száma	N:	2 hónap
	ledolgozott órák száma	N:	3 hónap
	bruttó bérek és keresetek	N:	3 hónap
	építési költségek, anyagköltségek, munkaerő-költségek	N:	3 hónap
	építési engedélyek: lakások száma, építési engedélyek: hasznos alapterület négyzetméterben	N:	3 hónap
Kiskereskedelem	árbevétel	H:	1 / 2 hónap ¹⁹
	foglalkoztatottak száma	N:	2 hónap
	az árbevétel deflátor	H:	1 / 2 hónap
Egyéb szolgáltatások	Árbevétel	N:	2 hónap
	foglalkoztatottak száma	N:	2 hónap
	termelői árak	N:	3 hónap

¹⁷ A határidő 15 naptári nappal hosszabb lehet a kisebb tagállamok esetében.

¹⁸ A tagállam méretének függvénye.

¹⁹ Egy hónap az aggregátumokra, két hónap a részletekre.